

ROM-TRAKTATEN OG DE GRØNLANDSKE LOVE OG ORDNINGER

Af kontorchef *K. Budde Lund*

I dette tidsskrift nr. 10/1962 og 4/1963 har direktør, lic. merc. Hans C. Christiansen, Den kongelige grønlandske Handel skrevet nogle yderst interessante og tankevækkende artikler om Grønland og Det europæiske økonomiske Fællesskab. Direktør Christiansen har i disse artikler meget forståeligt navnlig beskæftiget sig med de økonomiske konsekvenser af Grønlands eventuelle tilslutning til Fællesskabet, og forfatteren konkluderer derhen, at det fra et rent grønlandsk synspunkt er heldigt, at det – efter at forhandlingerne i Bruxelles om Englands optagelse i Fællesmarkedet i januar 1963 brød sammen – trækker ud med Danmarks tilslutning til Fællesmarkedet, idet der herved gives det grønlandske samfund den forlængede overgangs- og tilpasningstid, som der er så hårdt brug for.

I dette synspunkt er jeg på ingen måde uenig, ligesom jeg med direktør Christiansen er ganske enig i at der stadig er behov for oplysning om og fordybelse i Rom-traktatens bestemmelser, simpelthen fordi vi når som helst kan stå over for spørgsmålet om tilslutning til Det europæiske økonomiske Fællesskab.

Det er mit håb, at nærværende artikel, hvor jeg vil forsøge at belyse, hvilke konsekvenser Rom-traktaten ved en tilslutning til Fællesmarkedet vil få på de gældende grønlandske love og ordninger, må tjene til yderligere oplysning om den såre betydningsfulde afgørelse, vi antagelig før eller senere kommer til at stå over for: For eller imod Fællesmarkedet for Grønlands vedkommende.

Ifølge Rom-traktaten skal al told mellem medlemslandene efterhånden afvikles, således at alle de lande, der er medlemmer af fællesmarkedet kommer til at udgøre ét stort toldområde. – Den i Danmark gældende toldlov gælder som bekendt ikke for Grønland, og der afkræves overhovedet ikke told af varer, der indføres til Grønland, altså heller ikke af varer, der kommer fra fællesmarkedslandene. Grønland ville altså allerede på forhånd opfylde Rom-traktatens bestemmelser om afskaffelse af indbyrdes toldsatter.

Da der fra Grønland udføres varer direkte til fællesmarkedslandene, vil det være nødvendigt, at der i Grønland findes myndigheder, som kan afgive de fornødne attestationer om, at varerne er tilvirket i Grønland.

Denne myndighed behøver ikke at være en egentlig toldmyndighed, det kan f. eks. være handelscheferne.

Fællesmarkedslandene vil som nævnt afskaffe al told mellem fællesmarkedslandene indbyrdes, til gengæld skal der indføres fælles toldtariffer over for tredielande, d. v. s. de lande, der står uden for fællesmarkedet. — Her er der altså tale om noget nyt. Hidtil er der ikke lagt told på varer, der indføres til Grønland, uanset hvilket land varerne er kommet fra. — Hvis Grønland kommer med i fællesmarkedet, skal altså de varer, der kommer til Grønland fra lande, der ikke er medlemmer af fællesmarkedet, belastes med told.

Medmindre der indføres en særlig toldlov for Grønland, må den danske toldlov derfor udvides til at omfatte Grønland. Under alle omstændigheder vil det være nødvendigt at skaffe mulighed for toldbehandling af de varer, som indføres til Grønland fra ikke-fællesmarkedslande. Dette problem kunne løses derved, at Den kongelige grønlandske Handel får et importmonopol, sådan som Handelen har det på de afgiftsbelagte varer. Problemet kunne også løses derved, at al import til Grønland sker via Danmark. Den bedste måde at klare dette problem på er dog nok, at al import til Grønland fra tredielande henvises til 2 eller 3 havne, hvor der i så fald oprettes toldsteder. Ingen af de nævnte tre løsninger vil være i strid med Rom-traktaten. Det skulle ikke være nødvendigt at ansætte egentlige toldembedsmænd i Grønland, en af f. eks. Handelens medarbejdere må kunne fungere som tolder.

I givet fald skal der altså i Grønland indføres told på varer, der ikke kommer fra fællesmarkedslande, og det vil naturligvis bevirke, at disse varer bliver noget dyrere. Det skulle dog være muligt at indføre langt de fleste af de varer, som bruges i Grønland fra fællesmarkedslandene, da navnlig hvis flere og flere lande kommer med i fællesskabet.

Efter Rom-traktaten skal endvidere efterhånden også alle andre bestemmelser end told, der begrænser handelen mellem medlemslandene indbyrdes, ophæves. Det er de såkaldte kvantitative indførselsrestriktioner, der skal ophæves. Der findes ikke for tiden kvantitative indførselsrestriktioner i Grønland, og da man næppe tænker på at indføre sådanne, skulle der vist ikke her være noget problem.

I Grønland findes heller ikke kvantitative udførselsrestriktioner, så det kommer ikke til at mærkes i Grønland, at sådanne bestemmelser, der begrænser eksporten fra et medlemsland til et andet, skal bortfalde.

Afdeling II i Rom-traktaten handler om landbruget, og de landbrugsordninger, der er og skal udformes, er ikke særlig aktuelle for Grønland. Der er endnu ikke udformet nogen fælles markedsorganisation for fåre- og rensdyrkød, så det er ikke til på nuværende tidspunkt at sige noget om fællesmarkedets betydning for de grønlandske fåre- og rensdyravlere. — Så meget kan imidlertid siges, at den fælles landbrugs-

politik tilstræber en sikring af landbrugernes levestandard og en stabilisering af markederne. Man regner derfor med, at fællesskabets landbrugspolitik vil medføre højere priser på landbrugsprodukter til fordel for landmanden, men naturligvis til skade for forbrugeren.

I Grønland har man hidtil kunnet købe danske landbrugsprodukter billigere, end man har kunnet gøre det i Danmark. Dette hænger sammen med, at der i Danmark pålægges landbrugsprodukterne visse afgifter, som landmændene får til forhøjelse af deres indtægter. Disse afgifter pålægges imidlertid ikke de landbrugsprodukter, der går til eksport, herunder eksport til Grønland. — Hvis Danmark og Grønland kommer med ind i fællesmarkedet vil det nok medføre, at priserne på landbrugsprodukter i Grønland vil stige noget. — Jeg tror imidlertid, at denne stigning vil finde sted, selv om man tænkte sig Grønland holdt uden for fællesmarkedet, og Danmark kom med.

Da højere priser på landbrugsprodukter kunne tænkes at ville forøge Den kongelige grønlandske Handels underskud på forsyningstjenesten, nemlig hvis de forhøjede priser ikke fuldt ud bliver dækket af forhøjede udhandlingspriser, vil det være naturligt at rejse — og besvare det spørgsmål, om det er foreneligt med Rom-traktaten, at Den kongelige grønlandske Handel har underskud på udhandlingen. — Jeg skal straks til beroligelse sige, at det strider ikke mod Rom-traktaten, at Handelen har underskud på sin forsyningsvirksomhed, idet artikel 92, afsnit 2a udtrykkelig siger, at der uden tilladelse fra fællesmarkedsorganer kan ydes støtte af social karakter, som tilståes de enkelte forbrugere, forudsat at støtten ydes uden diskrimination, d. v. s. uden forskelsbehandling med hensyn til varernes oprindelse.

Afdeling III i Rom-traktaten handler om arbejdskraftens frie bevægelighed, kapitel 1, om retten til fri erhvervsudøvelse, kapitel 2, og om den frie bevægelighed for tjenesteydelser og om kapital, kapitel 4.

I kapitlet om arbejdskraftens frie bevægelighed siges det, at arbejdere fra et af fællesmarkedslandene skal have lov til at søge og få arbejde i de andre fællesmarkedslande, og at der ikke ved lovgivning eller på anden måde må lægges hindringer i vejen herfor. — Såfremt Grønland kommer med i fællesmarkedet, vil det altså sige, at f. eks. en tømrer fra Holland eller Tyskland skal have lov til at søge arbejde hos en af de private tømrermestre i Grønland. Omvendt skal naturligvis en grønlander frit kunne søge arbejde i hvilket som helst af fællesmarkedslandene, han vil.

Der er dog to omstændigheder, der ret kraftigt, i al fald for Grønlands vedkommende, begrænser betydningen af disse bestemmelser om arbejdskraftens frie bevægelighed. Den ene er den, at reglerne ikke gælder for ansættelser i den offentlige administration, og den anden den, at arbejdsgiverne stadigvæk skal have lov til selv

at bestemme, hvem de vil ansætte. Den private tømrermester må altså selv bestemme, om han vil antage en hollandsk, tysk, grønlandsk eller dansk tømrer.

Som foran nævnt gælder reglerne ikke for ansættelse i den offentlige administration; jeg gør herved opmærksom på, at Den kongelige grønlandske Handel ikke i denne forbindelse falder ind under begrebet „offentlig administration“.

Jeg skal herefter gøre rede for bestemmelserne i kapitel 2 om retten til fri erhvervsudøvelse. — Bestemmelserne herom siger, at de love med videre, som hindrer statsborgerne i en medlemsstat til fri erhvervsudøvelse inden for en anden medlemsstats område, skal ophæves inden 1970. Hvis vi foreløbig holder os til detailhandel og håndværk, vil det altså sige, at f. eks. en belgier eller italiener skal have lov til at slå sig ned i Grønland som handlende eller håndværker. — Man kan dog stadigvæk opretholde kravet om, at vedkommende skal have næringsbrev, og også at han skal have fast bopæl i Grønland for at kunne få et næringsbrev. Derimod vil man ikke kunne forlange, at vedkommende skal have fast bopæl i Grønland i seks måneder, før han kan få næringsbrev. Vi behøver dog ikke af den grund at lave vores erhvervslov om, for allerede i dag kan ministeren dispensere fra kravet om seks måneders fast ophold. Skulle vi engang komme ind i fællesskabet betyder det blot, at ministeren må benytte dispensationsadgangen også over for statsborgere fra de andre fællesmarkedslande.

Også her understreger jeg, at reglerne er gensidige, således at en grønlandsk tømrer eller mekaniker har samme ret til at få næringsbrev, f. eks. i Italien.

Spørgsmålet om i hvilket omfang udenlandske detailhandlere og håndværkere vil slå sig ned i Grønland kan man naturligvis kun gætte på. Personligt tror jeg ikke, at det bliver aktuelt, i alt fald kun i yderst få tilfælde.

Hvad der gælder for private næringsdrivende, gælder også for aktieselskaber, idet også sådanne inden for Rom-traktaten skal have adgang til fri erhvervsudøvelse i medlemslandene.

De gældende regler for aktieselskabers adgang til at løse næringsbrev i Grønland er, at alle direktørerne og flertallet af bestyrelsens medlemmer skal have dansk indfødsret og have haft fast bopæl i Grønland mindst 6 måneder. Disse betingelser kan dog fraviges af ministeren for Grønland, og reglerne behøver derfor ikke at laves om, selv om Grønland skulle komme med i Det europæiske økonomiske Fællesskab.

Hvis et udenlandsk aktieselskab opretter en filial i Grønland, kan man stille krav om, at filialbestyreren har fast bopæl i Grønland, men man kan ikke stille krav om, at det udenlandske selskab, der vil drive virksomhed i Grønland, skal oprette et helt nyt selskab.

Medens jeg som nævnt ikke mener, at ret mange, om overhovedet nogen udenlandsk håndværker eller handlende vil slå sig ned i Grønland, så er chancen for, at

et udenlandsk selskab vil overveje at oprette f. eks. en fiskeindustrivirksomhed, så vidt jeg kan se, betydelig større. — Man må dog være opmærksom på, at det er meget dyrt at bygge i Grønland, og at der foruden i selve fabrikken skal investeres uhyre summer i at fremskaffe en byggemoden grund, i at føre kloak- vand- og el-ledninger til fabrikken, til boliger, kajer o. s. v. Det er min tro, at alle disse omkostninger, som den danske stat naturligvis ikke vil deltage i, såfremt det drejer sig om en udenlandsk virksomhed hurtigt vil vise, at det ikke kan betale sig for udlændinge at sætte deres penge i virksomheder i Grønland. — Der er opgaver nok for den udenlandske kapital i selve Europa, så hvorfor skulle den stå på spring for at bruge pengene i Grønland, hvor mulighederne for at få en fortjeneste vist må siges at være små.

Hvis man måtte ønske at afværge Rom-traktatens bestemmelser om retten til fri erhvervsudøvelse — hvis man rent ud sagt måtte ønske at stikke en kæp i hjulet på dette punkt, kan det vist kun gøres på den måde, at man genindfører monopolet, og det er der vist ikke nogen, der for alvor kan tænke på. — Ingen i Grønland ønsker vel at skrue tiden tilbage til den tid, da staten havde monopol på så at sige alt i Grønland.

Kapitel 3 handler som tidligere nævnt om tjenesteydelser, hvorved forstås ydelser, der normalt leveres mod betaling, men som ikke har karakter af køb og salg. Et praktisk eksempel herpå er forsikring. Man tegner en brandforsikring og betaler den fastsatte præmie, og hvis det forsikrede så brænder, får man erstatning.

Også det arbejde, tandlægen udfører, er, hvad enten han får direkte betaling herfor eller ej en tjenesteydelse. Iøvrigt omfatter tjenesteydelser et meget stort antal områder af ret uensartet karakter, såsom turisme, licensaftaler, konsulentvirksomhed, forsikring, lastning og losning m. m.

Jeg kan ikke se, at dette kapitel i Rom-traktaten om tjenesteydelser, der efterhånden også skal frigøres, skulle medføre særlige problemer for Grønland.

Det sidste kapitel i Rom-traktatens afsnit III handler om kapitalens frie bevægelighed. Medlemmer af fællesskabet forpligter sig til gradvis at afskaffe de forhindringer, der måtte være for at kapital, altså penge, kan overføres fra det ene medlemsland til det andet. Hvad der skal gælde for almindelige varer i henseende til, at de frit skal kunne passere landegrænserne, skal altså også gælde penge.

Disse bestemmelser om kapitalens frie bevægelighed er en naturlig følge af bestemmelserne om fri etableringsret, thi hvad nyttede det, om man gav fremmede statsborgere lov til f. eks. at oprette en fabrik, hvis man ikke samtidig gav dem lov til at overføre de penge til vedkommende land, som var nødvendige for at bygge fabrikken og drive den.

Disse bestemmelser om kapitalens frie bevægelighed vil også medføre, at det vil blive muligt for udlændinge at købe aktier i selskaber, der driver virksomhed i Grønland vel at mærke, hvis nogle vil sælge deres aktier til udlændinge. Jeg nævner

i denne forbindelse, at der såvel i Nordisk Mineselskab som i Arktisk Minekompagni og i Nordafar allerede er aktier, der ejes af udlændinge.

Rom-traktatens tredie del handler om fællesskabets politik. Først gøres der nærmere rede for, hvilke handelsmæssige konkurrenceregler, der skal iagttages. Den røde tråd, der går gennem disse regler er, at købs- og salgsspriser skal fastsættes ud fra rent forretningsmæssige synspunkter, og at der ikke må træffes aftaler mellem producenterne og sælgerne, som gør indskrænkninger i den frie handel.

I næste afsnit slæses det fast, at dumping er forbudt. Ved dumping forstår man det forhold, at en virksomhed gennem nogen tid sælger sine produkter til en lavere pris end produktionsomkostningerne, altså sælger med tab. I det lange løb kan en virksomhed naturligvis ikke fortsætte med at sælge til dumpingpriser, men den kan være interesseret i at gøre det over en kortere periode for at få sine varer ind på markedet, for at fremkalde en efterspørgsel efter netop denne virksomheds produkter.

Tredie afsnit handler om statsstøtte, og der gives nærmere regler for, hvornår statsstøtte til en produktion er lovlig, og hvornår den er ulovlig.

I slutningen af Rom-traktatens tredie del omtales interne afgifter og planerne om at bringe de enkelte medlemslandes lovgivning i overensstemmelse med hinanden.

I stedet for at gå i detaljer og forsøge at forklare alle disse bestemmelsers nærmere indhold, tror jeg, at det vil give en bedre forståelse, hvis jeg som udgangspunkt nævner de særlige handels- og erhvervsmæssige ordninger, der er gældende i Grønland og så samtidig gøre rede for i hvilket omfang disse ordninger kan opretholdes, såfremt Rom-traktaten senere skulle komme til at gælde for Grønland.

Ifølge bekendtgørelse af 11. november 1953 om erhvervsmæssig fangst, fiskeri og jagt i Grønland og om eksporten fra Grønland, § 14, skal de i Grønland bosatte fangere, fiskere og fåreholdere og andre erhvervsdrivende afsætte deres til salg uden for Grønland beregnede produkter til en central grønlandsk salgsorganisation. Så længe antallet og omfanget af private eksportvirksomheder er så lille, som det faktisk er, fungerer som bekendt Den kongelige grønlandske Handel som central salgsorganisation. Fangere og fiskere kan dog også sælge deres produkter til en privat eksportvirksomhed, men denne har så pligt til at videresælge de pågældende produkter til den grønlandske salgsorganisation, medmindre anden særlig aftale måtte være truffet. Som De ved, kan en sådan aftale træffes på betingelse af, at virksomheden betaler en nærmere fastsat afgift til den grønlandske konjunkturudligningsfond. Denne ordning er udtryk for ønsket om, at der føres en prisudjævnende og til dels socialt begrundet prispolitik over for de grønlandske fangere, fiskere og fåreholdere. Salgsorganisationen har således betydelige fortjenester på skind, men derimod store tab på spækindhandlingen, ligesom der i al fald indtil for ganske nylig blev betalt samme indhandlingspriser for fisk, hvadenten disse fisk blev indhandlet

på udsteder, hvor der blev lavet billige saltfisk af dem, eller indhandlet til fryserier og filetfabrikker. Det er en følge af denne prispolitik, at der kun gives de private eksportvirksomheder tilladelse til at eksportere uden om salgsorganisationen på betingelse af, at virksomhederne betaler en eksportafgift til den grønlandske konjunkturudligningsfond.

Der er ifølge Rom-traktaten ikke noget til hinder for at opretholde den centrale grønlandske salgsorganisation selv efter Grønlands eventuelle senere optagelse i fællesskabet. Jeg må dog tage det forbehold, at man endnu ikke ved, hvorledes den fælles fiskeripolitik senere bliver udformet, og at det kan tænkes, at den fælles fiskeripolitik bliver udformet på en sådan måde, at vi ikke kan bevare den centrale salgsorganisation i dens nuværende form.

Opkrævningen af afgifter fra de eksportører, som eksporterer uden om salgsorganisationen, er næppe heller i strid med Rom-traktatens art. 16, hvori der står, at medlemslandene skal afskaffe udførselsafgifter og afgifter med tilsvarende virkning. — Når afgifterne til konjunkturudligningsfonden ikke er ulovlige i henhold til artikel 16, skyldes det, at disse afgifter også opkræves af de fiskeprodukter, som sendes fra Grønland til Danmark. Herved kommer forholdet ind under bestemmelsen i art. 95 om interne afgifter, disse er nemlig lovlige.

Det vil dog være rigtigst ikke at kalde de her omtalte afgifter for eksportafgifter, man kan ganske simpelt nøjes med at kalde dem for afgifter.

Som bekendt benyttes afgifterne til konjunkturudligningsfonden og Den kongelige grønlandske Handels fortjeneste på bl. a. sælskind til at betale fiskerne højere priser for deres produkter end de priser, der kan opnåes ved salg på verdensmarkedet egentlig gør det muligt. Dette forhold er strengt taget ikke i overensstemmelse med Rom-traktaten, idet der herved gives en utilladelig eksportstøtte til de pågældende produktionsvirksomheder.

Selv om Grønland senere skulle komme med i fællesmarkedet, er det dog ikke dermed givet, at man bliver nødt til at opgive den del af produktionen, der ikke kan klare sig uden statstilskud. Der findes nemlig i Rom-traktatens art. 42a en bestemmelse, der tillader støtte med henblik på beskyttelse af virksomheder, der er ugunstigt stillet som følge af strukturelle eller naturgivne betingelser. Endvidere tillader art. 92, afsnit 3a, at der ydes støtte, hvis formål er at begunstige den økonomiske udvikling af områder, i hvilken levestandarden er usædvanlig lav, eller i hvilke der hersker en alvorlig underbeskæftigelse. — Det er klart, at man — såfremt Grønlands optagelse i fællesmarkedet senere skulle blive aktuelt — fra dansk side under påberøbelse af de nævnte to artikler vil søge at få tilladelse til at fortsætte som hidtil.

Jeg har nu omtalt den grønlandske konjunkturudligningsfond og de afgifter, der betales til denne, og det vil herefter være naturligt at omtale de særlige indførselsafgifter.

I henhold til lov nr. 270 af 14. juni 1951 om indførselsafgifter m.v. og de bekendtgørelser, der knytter sig til denne lov, opkræves der ved indførsel til Grønland, det være sig fra udlandet eller fra den øvrige del af Danmark, af visse varer – sukker – chokolade – malt – øl – vin – spiritus – cigarer – cigaretter – tobak m.v. – afgifter, der stilles til rådighed for Grønlands landskasse. Ifølge lovens § 3 kan ministeren for Grønland fastsætte samme afgifter for de pågældende varer, hvis disse skulle blive erhvervsmæssigt fremstillet i Grønland eller indgå i anden produktion. Denne bestemmelse er som bekendt allerede bragt i anvendelse, idet der svares afgift til landskassen af det sukker, der medgår til fremstilling af sodavand i Grønland. – Da disse indførselsafgifter er rent interne afgifter, der pålægges visse varer, hvadenten de fremstilles i Grønland, kommer fra Danmark eller kommer fra udlandet, er de i overensstemmelse med Rom-traktatens bestemmelser om afgifter i art. 95. Det vil dog nok være klogt at kalde afgifterne noget andet end indførselsafgifter, hvis Grønland engang skulle komme med i fællesmarkedet, man kunne jo f. eks. kalde det omsætningsafgift, så var det helt i orden.

Som tidligere nævnt skal Grønland ved eventuel optagelse i Det europæiske økonomiske Fællesskab inddrages under den fælles ydre toldtarif.

Dette vil medføre, at de afgiftsbelagte varer, som ikke kommer fra fællesmarkedslandene, først skal belægges med told af en vis størrelse og derefter med afgift til landskassen. Der er således her noget, man må være opmærksom på, hvis altså Grønland skulle komme med i fællesmarkedet.

Som følge af de praktiske vanskeligheder ved at administrere en afgiftsordning i et så udstrakt og tyndt befolknet land som Grønland, har Den kongelige grønlandske Handel ifølge bekendtgørelse nr. 251 af 12. oktober 1957 om ændring i bekendtgørelse nr. 76 af 29. februar 1952 eneret til indførsel til Grønland af de særlige afgiftspligtige varer. Denne eneret kan ikke anses for at være i strid med reglerne inden for de europæiske fællesskaber.

I ly af sin eneret opkræver Den kongelige grønlandske Handel udover de fastsatte afgifter et særligt pristillæg, en opgæld, der sammen med de direkte statstilskud anvendes til finansiering af, til dækning af underskuddet på Handelens forsyningstjeneste, der som bekendt andrager ca. 10 mill. kr. årligt. Også denne ordning kan antagelig opretholdes, selv om Grønland senere skulle komme med i fællesskabet.

I denne forbindelse kan iøvrigt nævnes, at der i henhold til Rom-traktatens afsnit 2a uden særlig tilladelse fra fællesmarkedets organer kan ydes støtte af social karakter, som tilstås de enkelte forbrugere – altså ikke den erhvervsdrivende – forudsat at støtten ydes uden forskelsbehandling med hensyn til varernes oprindelse. Som bekendt sælges f. eks. rugmel i Grønland med et stort underskud, og for hvert kg rugmel, man køber, yder staten derfor et tilskud, men dette tilskud til rugmel ydes,

hvadenten rugmelet stammer fra de danske kornmarker, eller det skulle komme fra udlandet. Der er ingen forskelsbehandling, og ordningen med statstilskud kan derfor fortsætte, selv om Grønland skulle blive medlem af fællesmarkedet.

På finanslovene stilles der årligt midler til rådighed i form af lån og tilskud til erhvervsformål og boligbyggeri i Grønland. En betingelse for at nyde godt af disse ordninger er, at pågældende er dansk statsborger og hjemmehørende – bosat – i Grønland. Forskelsbehandlingen mellem danske statsborgere og statsborgere fra fællesmarkedslandene kan formentlig ikke opretholdes, såfremt Grønland senere skulle komme med i fællesskabet. Derimod vil kravet om, at låntageren skal være bosat i Grønland, kunne opretholdes. Endvidere er det jo sådan, at henholdsvis Erhvervsstøtteudvalget og Boligstøtteudvalget selv bestemmer, i hvilken rækkefølge låneandragenderne skal bevilges.

Ifølge § 2 i lov nr. 278 af 27. maj 1950 om en grønlandsk erhvervslånefond kan støtte fra fonden kun ydes danske erhvervsforetagender. Også her vil det i tilfælde af Grønlands optagelse i fællesmarkedet være nødvendigt at skabe mulighed for at ligestille erhvervsvirksomheder fra de andre medlemslande med danske erhvervsvirksomheder, efterhånden som de enkelte erhverv liberaliseres inden for fællesskaberne. – Jeg skal i denne forbindelse gøre den bemærkning, at det er Folketinget, der til syvende og sidst kommer til at bestemme, om en udenlandsk erhvervsvirksomhed i givet fald skal nyde godt af lovens bestemmelser, og ikke fondens bestyrelse, idet midlerne til udlån i hvert enkelt tilfælde skal bevilges af Folketinget. Bestyrelsen kan kun indstille til lån.

Ved bekendtgørelse af 26. februar 1958 om statsstøtte til uddannelse gives der mulighed for at yde danske statsborgere, hjemmehørende i Grønland, statsstøtte til uddannelse uden for Grønland. Det kan godt ske, at man i givet fald må slette ordene „danske statsborgere“ i bekendtgørelsen, men da formålet med bekendtgørelsen er at hjælpe personer, for hvem det grønlandske sprog er det naturlige udtryksmiddel til en videre uddannelse, tror jeg ikke, at en opgivelse af kravet om dansk indfødsret vil give anledning til problemer.

Adgangen til at få aldersrente i Grønland er ligeledes betinget af dansk indfødsret. Det er sandsynligt, at kravet om dansk indfødsret må opgives, såfremt Grønland engang skulle blive medlem af Det europæiske økonomiske fællesskab. Rent bortset fra, at jeg ikke tror, at f. eks. nogen italiener vil slå sig ned i Grønland for at kunne få aldersrente, så bygger hele den grønlandske socialforsorg på ganske andre systemer end de i de nuværende medlemsstater anvendte, og fællesskabets regler kan derfor ikke umiddelbart anvendes på grønlandske forhold.

Retsplejeloven, kriminalloven, ægteskabsloven, arveloven og loven om børns retsstilling rummer ingen problemer i forhold til fællesskaberne, og disse love kræver

derfor ingen ændringer, selv om Grønland senere skulle komme med i fællesskaberne. Da loven om jagt og ferskvandsfiskeri af 29. marts 1957 alene omfatter jagt og ferskvandsfiskeri af ikke-erhvervsmæssig karakter, er den uden betydning i forhold til Rom-traktaten.

I bekendtgørelsen af 22. marts 1954 om rejser til og i Grønland kræves der særlig tilladelse til udenlandske videnskabelige ekspeditioner, der vil til Grønland. Da disse ekspeditioner normalt vil være af ikke-erhvervsmæssig karakter, opstår der ingen problemer i forhold til Rom-traktaten.

Ifølge Rom-traktatens artikel 222 indskrænker traktaten ikke de i medlemsstaterne gældende vilkår for retten til ejendomsbesiddelse. — Rom-traktaten behøver således ikke at medføre nogen ændring i den i Grønland gældende ordning, hvorefter al jord tilhører den danske stat og ikke kan erhverves ved køb. Statens ejendomsret til al jord i Grønland har alene hjemmel i dansk rets almindelige grundsætning om statens ejendomsret til alt, hvad der ikke er undergivet privat ejendomsret. Med henblik på en eventuel senere indtræden i fællesmarkedet er det vel ret beset en fordel, at der i Grønland ikke er privat ejendomsret til jorden. — Der er altså ingen personer, der kan lade sig friste af et eventuelt udenlandsk tilbud om for en høj betaling at afstå sin jord til f. eks. en erhvervsvirksomhed.

Da vi må kunne sige til en eventuel udenlandsk interesseret, at de og de gode og velplacerede grunde allerede er forbeholdt til det og det formål, må han derfor tage til takke med et mindre godt beliggende areal, hvortil det vil blive meget dyrt at anlægge vej, kloak, elledninger, kaj o. s. v., højst sandsynligt så dyrt, at han må opgive sin planlagte virksomhed simpelthen fordi virksomheden ikke vil kunne give et så stort udbytte, at det kan betale investeringerne.

Rom-traktaten vil heller ikke være til hinder for en lovgivning om landsplanlægning for Grønland. — Jeg tror endda, at en sådan lovgivning vil være uhyre nyttig.

Det er en kendt sag, at kulbrydningen i Qutdligssat ikke ud fra et økonomisk synspunkt kan betale sig. Det var faktisk betydelig billigere for samfundet, om man standsede kulbrydningen og i stedet for sejlede det nødvendige kvantum kul til Grønland fra England. Kulbrydningen i Qutdligssat får med andre ord et betydeligt statstilskud.

Om ydelse af et sådant statstilskud vil være lovligt, såfremt Grønland skulle blive optaget i Det europæiske økonomiske Fællesskab kan ikke bedømmes ud fra bestemmelserne i Rom-traktaten, men skal afgøres ud fra bestemmelserne i traktaten om Det europæiske Kul- og Stålfællesskab, og denne sidstnævnte traktat erklærer udtrykkeligt subsidier eller anden støtte ydet af staten, uanset under hvilken form dette sker, for uforenelig med fællesmarkedet for kul og stål. Der er dog i og for sig ingen grund til at fortvivle, idet der er mulighed for at yde støtte til forbrugerne, men der

må ikke gøres forskel mellem grønlandske og udenlandske kul. – Da der allerede i dag ydes forbrugerne i Grønland en betydelig støtte til kulindkøb, såvel til køb af grønlandske kul som til køb af engelske kul, vil det ikke blive vanskeligt at få forholdene bragt i overensstemmelse med kul- og stål-traktatens bestemmelser på en sådan måde, at befolkningen i Grønland ikke kommer til at mærke nogen forskel.

Jeg har nu gennemgået de love og ordninger, som kan tænkes at blive berørt af Rom-traktaten og af traktaten om Den europæiske Kul- og Stålunion. Jeg mangler dog at nævne de bestemmelser, der berører fiskerierhvervet.

Hvad siger nu selve Rom-traktaten om fiskeriet? Ja faktisk siges der direkte ikke meget om fiskeriet, idet det kun fremgår af Rom-traktaten, at de bestemmelser, der gælder for landbruget, også skal gælde for fiskeriet, men herved er der indirekte alligevel sagt en del om, hvad det er, man inden for fællesmarkedet vil tilstræbe på fiskeriets område.

Fra grønlandsk side kan der næppe indvendes noget afgørende mod selve de formål for den fælles fiskeripolitik, der er opstillet i art. 39. Denne har nemlig til formål:

„at forøge fiskeriets produktion ved en udvikling af de tekniske fremskridt og ved rationalisering af fiskeriproduktionen for herigennem at sikre fiskerne en rimelig levestandard især ved forhøjede indkomster,
at stabilisere markederne,
at garantere forsyningerne og endelig
at sikre forbrugerne rimelige priser på fiskevarer.“

Alle disse gode formål kan vi som nævnt næppe have noget at indvende imod. Blot kan det måske være vanskeligt at forene de to hensyn, der ligger bag ønsket om rimelige priser til forbrugerne og forhøjelse af fiskernes indkomster, selv om en sådan forhøjelse først og fremmest skal ske ved en produktionsforøgelse.

Hvor langt er man nu kommet med de forhandlinger, som skulle slutte med en ordning, der tilgodeser disse formål for den fælles fiskeripolitik?

Det kan i og for sig besvares kort, for man er ikke engang begyndt på realitetsforhandlingerne endnu.

Da imidlertid den fælles fiskeripolitik skal udformes i overensstemmelse med, hvad der i Rom-traktaten står om landbruget, og da den fælles landbrugspolitik allerede på visse områder er udformet, vil det nok alligevel være muligt at se lidt ind i fremtiden, i al fald se lidt nærmere på, hvilke problemer man nødvendigvis må tage stilling til ved udarbejdelsen af den fælles fiskeripolitik.

Af systematiske grunde vil jeg først omtale produktions- og handelspolitikken, dernæst statsstøtten til fiskeriet, – så de direkte landinger. For det fjerde fremmedes

adgang til fiskeri på territoriet, for det femte territorialfarvandets udstrækning og endelig for det sjette fri erhvervsudøvelse.

Hvad angår produktions- og handelspolitikken, skal jeg først oplyse, at de nuværende fællesmarkedslande ikke er selvforsynende med fisk. Kun Holland eksporterer flere fisk end der importeres. Italien er det land, der importerer flest fisk, dernæst kommer Vesttyskland, Belgien og Frankrig.

Forbruget af fisk i Europa varierer stærkt, f. eks. fra 5 kg pr. person årligt i Holland til 10 kg i England og 15 kg i Danmark.

Store befolkningsgrupper i Europa spiser antagelig aldrig fisk og det til trods for, at fisk som bekendt er et næringsmiddel, der ikke blot er billigt, men også rigt på protein. Der synes således at være gode muligheder for ved en fælles propagandaindsats og investering i kølehuse o. s. v. at øge forbruget. Jeg må formode, at man fra dansk side vil gå stærkt ind for, at foranstaltninger til fremme af forbruget bør indtage en fremtrædende plads i den fælles fiskeripolitik. Herved vil man kunne opnå et af formålene, nemlig at forøge fiskernes indtægter.

Hvis forbruget af fisk i medlemslandene sættes i vejret, vil det før eller senere betyde, at også produktionen af fisk, altså fiskefangsterne vil stige, men ureguleret intensivering af fiskeriet vil rumme en fare for fiskebestanden. Ud fra disse betragtninger må derfor fiskeripolitikken formodes også at ville tage hensyn til fiskebestandens bevarelse, således at der gennem passende konserveringsregler skabes mulighed for i det lange løb at opretholde og øge fiskeproduktionen. Dette kan tænkes gennemført ved fastsættelse af fangstkvotaer, mindstemål for landet fisk, mindstemål for maskestørrelsen eller ved begrænsning af fiskeflåden eller motorkraften.

Sammenfattende kan det om handels- og produktionssiden inden for fiskeripolitikken siges, at man også fra grønlandsk side må være interesseret i ordninger, der tager sigte på: Et, at fremme forbruget af fisk i Europa, to, at samhandelen med fisk landene imellem bør være så fri som overhovedet muligt og tre, at der bør gennemføres foranstaltninger, som tager sigte på fiskebestandens bevarelse.

Hvad dernæst statsstøtten til fiskerierhvervet angår, ja så forbyder Rom-traktatens artikler 92–94 principielt enhver form for statsstøtte, der forrykker konkurrencevilkårene, dog kun i det omfang, statsstøtten har indflydelse på samhandelen mellem medlemslandene. Det siges dog samtidig, at egentlige sociale hjælpeforanstaltninger er, og anden støtte navnlig til underudviklede områder inden for fællesmarkedet kan være forenelig med fællesmarkedets principper. Det fremhæves endvidere i artikel 42, at der kan tillades ydelse af støtte til foretagender, der er ugunstigt stillet som følge af strukturelle eller naturgivne betingelser samt støtte inden for rammerne af økonomiske udviklingsprogrammer. Disse bestemmelser vil man naturligvis påberåbe sig, såfremt spørgsmålet om Grønlands optagelse i fællesskabet

senere bliver aktuelt, og jeg vil tro, at det herved skulle være muligt at skaffe Grønland en særstilling. — På den anden side er det klart, at man også set fra et grønlandsk synspunkt kun kan være interesseret i, at andre lande, og det vil navnlig sige England, Norge og Tyskland ophører med at yde statsstøtte til deres fiskeri, det vil give de grønlandske fiskere en mindre hård konkurrence.

Sammenfattende kan det således om statsstøtten til fiskeriet siges, at man antagelig bør gå ind for at bekæmpe statsstøtten til fiskerierhvervet i de europæiske lande og samtidig med henvisning til de nævnte bestemmelser i Rom-traktaten varetage Grønlands specielle interesser.

Hvad angår spørgsmålet om direkte landinger, så er forholdet det, at der i næsten alle europæiske lande ligesom i Grønland er forbud mod eller i al fald begrænsninger i fremmede fiskeres adgang til at foretage landinger direkte fra fangstpladsen af fisk. I nogle lande begrundes sådanne forbud eller begrænsninger i hensynet til fiskebestandens bevægelse, medens de i andre lande opfattes som handelsmæssige restriktioner.

Det fremgår ikke af Rom-traktaten, hvorvidt en fri landingsret skal gennemføres, og man vil antagelig derfor kunne hævde, at en fri landingsret ikke er hjemlet eller forudsat i traktaten.

Hvis den kommende fælles fiskeripolitik alligevel skulle komme til at indeholde bestemmelser om, at de i medlemslandene eksisterende forbud mod direkte landinger skal ophæves, så vil dette uden tvivl medføre en mangedobling af fiskeflådernes produktionskapacitet og let kunne føre til rovdrift på fiskebestanden og endvidere medføre afsætningsvanskeligheder i de lande, hvor de øgede tilførsler må forventes at koncentrere sig.

En forudsætning for, at man overhovedet vil kunne gå med til fri landingsret, synes derfor at måtte være, dels at fiskebestanden sikres gennem effektive konserveringsregler, dels at alle restriktioner for handelen med fisk inden for fællesskabet ophæves, således at der åbnes mulighed for, at alle de forøgede fisketilførsler kan finde afsætning.

Med hensyn til fremmedes adgang til fiskeri på territoriet er forholdet jo det, at Grønlands landsråd allerede i samlingen 1961 har udtalt: „Landsrådet må nære den største betænkelighed ved en ordning, der indebærer, at statsborgere fra Rom-traktatens øvrige medlemslande får adgang til fiskeri inden for det grønlandske fiskeriterritorium.“

Man må imidlertid se i øjnene, at stærke kræfter inden for de nuværende fællesmarkedslande vil hævde, at traktaten om Det europæiske økonomiske Fællesskab indebærer, at der må åbnes adgang for fremmede fiskere til at fiske på medlemslandenes fiskeriterritorier.

Vil det så betyde, at man i tilfælde af Grønlands optagelse i fællesmarkedet kan risikere at se tyske trawlere lige uden for vinduerne?

Jeg tror dog ikke, at man behøver at være bange herfor — heldigvis da.

Jeg har tidligere anført, at man i givet fald ikke kan forhindre en tysker i at få næringsbrev, hvis han bosatte sig i Grønland. — På samme måde mener man at kunne forlange, at en tysker, der vil fiske på det grønlandske fiskeriterritorium, skal have bopæl i Grønland eller i al fald i det danske rige. — Allerede dette vil jo i høj grad begrænse muligheden for, at man vil komme til at opleve at skulle se en tysk fisker fiske lige uden for vinduerne.

Hertil kommer, at vi jo som bekendt har et forbud mod trawlfiskeri på det grønlandske søterritorium og i de indre grønlandske farvande — herfra er dog undtaget trawlfiskeri efter rejer, sild og angmagssat.

Det er også almindelig bekendt, at Grønlands fiskeriterritorium vil blive udvidet til 12 sømil, antagelig fra 1. juni 1963. — Hvis man samtidig udvider forbudet mod trawlfiskeri til at gælde hele fiskeriterritoriet, så vil ingen trawlere kunne fiske inden for 12 sømilegrænsen. Det vil nemlig, også selv om Grønland skulle komme med i fællesmarkedet, være fuldt ud tilladt at udstede forbud mod trawlfiskeri inden for fiskeriterritoriet, når blot et sådant forbud også gælder for landets egne indbyggere. — Da tyske fiskere ved Grønland kun fisker med trawl — ja tyskere har vist slet ikke fiskebåde til fjernfiskeri indrettet til andet end trawlfiskeri — så skulle man næsten ligegyldig hvordan den fælles fiskeripolitik bliver udformet med henblik på fremmedes adgang til fiskeri på territoriet med næsten 100 pct.s sikkerhed kunne love, at der kan gennemføres ordninger, som kan forhindre udenlandske trawlere i at drive trawlfiskeri nærmere end 12 sømil fra land.

Jeg har herved næsten også besvaret det femte spørgsmål om territorialfarvandets udstrækning. Jeg skal blot tilføje, at traktaten om Det europæiske økonomiske fællesskab ikke indeholder bestemmelser der medfører, at der skal foretages territoriale reguleringer mellem medlemslandene. Man må derfor kunne hævde, at spørgsmålet om fiskeriterritoriets udstrækning ikke vedrører traktaten eller den fælles fiskeripolitik, der skal udarbejdes inden for traktatens rammer. Alligevel synes jeg, det kun er godt, at fiskerigrænsen ved Grønland bliver udvidet til 12 sømil inden spørgsmålet om Grønlands optagelse i fællesmarkedet bliver aktuelt. Trods alt vil det måske være vanskeligere at gennemføre en sådan udvidelse, hvis vi først var medlem af fællesskabet.

Hvad endelig angår spørgsmålet om den fri erhvervsudøvelse, er forholdet sikkert det, at Rom-traktatens etableringsbestemmelser næppe vil komme til debat på den fiskerikonference, som antagelig snart skal holdes, idet problemerne om etableringsretten ikke er af speciel fiskeripolitisk art, men af mere generel art.

Jeg minder imidlertid om, hvad jeg tidligere har anført, nemlig at det vil blive overordentlig dyrt for fremmede, som iøvrigt kunne tænkes at ville etablere en fiskeindustrivirksomhed i Grønland, ja efter min mening så dyrt, at de ikke vil kunne gøre det med fortjeneste, og at de derfor højst sandsynligt ikke vil gøre det.

Til slut skal jeg iøvrigt gøre opmærksom på, at den fælles fiskeripolitik, der skal gennemføres inden for fællesmarkedslandene, endnu ikke er gennemført, og at man ikke engang er begyndt at forhandle om dens nærmere reelle indhold. — De bemærkninger, som jeg er fremkommet med, har derfor hovedsagelig tjent til belysning af, hvilke spørgsmål den kommende fælles fiskeripolitik nødvendigvis må tage stilling til. På enkelte områder har jeg forsøgt at gøre rede for, hvorledes problemerne kan tænkes at blive løst, men at der er meget store usikkerhedsmomenter, skal jeg være den første til at bekræfte.